ఏప్రిల్ ఒకటవ తేదీ

(గత సంచిక తరువాయి)

౪

అప్పటికప్పుడే ఒంటిగంటపైదాటింది. ఫాదిరిగుడి అంతటా నిశ్శబ్దము స్వేచ్ఛాసామ్రాజ్య మేలుతూంది. పుష్యమాసపు చలికాగలేక ప్రజలు త్వరగానే పడకలు చేరుకున్నారు. ఫాదిరి గుడికట్టడములన్నీ మంచుపొరలలో తెప్పతేలుతున్నాయి. శతాబ్దములనుండీ శీతవాతవర్షాతపములకాగి నిల్చినందువల్ల నలుపెక్కిన గోడలతో మహోన్నతములైన శిఖరాలతో చర్చి ఇళ్ళకు మధ్యగా ఉంది. దూరంనుంచి చూసేవారికి చర్చి ఒక పెనుభూతములాగు భయంగొల్పుతూంది. నిరుపేదలు లక్ష్మీదేవికితోడు నిద్రాదేవికికూడా దూరులై వడవడ వణుకుతూ తమ దౌర్భాగ్యాన్ని నిందించుకుంటూ కూచున్నారు. సుఖనిద్రావశులైన లక్ష్మీపుత్రుల కా దీనుల తలంపేలేదు.

సుశీలకి నిద్రలేదు. గదిలో ఆమెగాక వేరొకజీవమే లేదు. ఇల్లంతా నిశ్శబ్దమయము. ఆమె దృష్టుల ప్రయత్నంగా పైకిపోయాయి. చేతులు జోడించుకొని ఆ యువతీమణి ధ్యాననిమగ్నయైపోయింది. ఆ నిశాసమయమున—సమస్త జీవకోట్లూ నిద్రావస్థలో మైమరచి ఉన్న ఆ నిశాసమయమున—పరమేశ్వరధ్యానమున మునిగిఉన్న ఆశోకదేవతను మనోదృష్టియందైనను మూర్తీకరింప చేసుకొనగలిగినవారు ధన్యులు.

ప్రకాశమానంగా వెలుగుతూఉన్న దీపపుకాంతిలో అశ్రుగళితములగు నామె నిమీలితనేత్రములు మిలమిల మెరుస్తున్నాయి తరంగసంక్షుభితమగు సముద్రంలాగు ఆమె వక్షోభాగము పైకిలేస్తూ, కిందికిపడుతూ మనోగత భావోద్రేకాన్ని వ్యక్తపరుస్తూంది. ఆమె పెదవులు మాత్రం కొద్దిగా చలిస్తున్నాయి. భగవంతుని సన్నిధి కల్పించుకుని తన దీనావస్థను విన్నవించుకుంటూంది కాబోలు ఆ పవిత్రహృదయ!

ఆమెమాటలు స్పష్టంగా వినబడడంలేదు. చివరకి మాత్రం 'తండ్రీ! ఇంక నే నీ ఇంట్లో ఉండలేను. నాకొక దారిచూపించి రక్షించవా!' అని గట్టిగాపలికి ఒక నిట్టూర్పు విడిచింది.

ఇంతలో దొడ్లో ఏదో శబ్దమవడంవల్ల ఆమె ధ్యానానికి భంగంకలిగింది. ఎవరైనా తన్ను కనిపెడుతున్నారేమో అని సుశీలలేచి తలుపుతెరిచిచూసింది. దొడ్లో ఎవ్వరూలేరు. చప్పుడుకి కారణం ఆలోచిస్తూ ఆమె నాలుగువేపులా చూసింది.

చీకట్లు దట్టంగా భయంకరంగా వ్యాపించి ఉన్నాయి. దూరాన్నుంచి ఫాదిరీగారిమేడమీది దీపమొకటిమాత్రం ఆ గాఢాంధకారాన్ని భేదించుకుని ఆమెకు కనబడ్డాది. తత్క్షణం ఆ దీనురాలికొక ఆలోచన తోచింది.

అప్పుడు ఫాదిరిగుడిసంస్థలో 'రెవ రోజారియో' అనే వయోవృద్ధుడగు అమెరికాదేశస్థుడు ఫాదిరీగా ఉన్నాడు. నిరాడంబరజీవి. ప్రజాసేవయే సర్వేశ్వరసేవ అని నమ్మిన ఉన్నతభావపూరితుడు. చుట్టుప్రక్కల క్రైస్తవులేకాక ఇతరులుకూడా ఏదోవిధంగా అతని సహాయం పొందినవారే. అతను వచ్చినతరవాతనే ఫాదిరి గుడిసంస్థకు అనుబంధంగా ఒక వైద్యశాలను కూడా ఏర్పాటుచేశాడు. బాధపడేవారినిచూస్తే అతని హృదయం కరిగిపోయేది.

ఆ దయార్ద్రహృదయుని దగ్గిరికిపోయి తన అవస్థను చెప్పకోడానికి సుశీల నిశ్చయించుకుంది. ఆ తలపుతోనే ఆమెకు ఆశాజ్యోతి జనించినది. ధైర్యం తిరిగి వచ్చింది. ఆ కష్టసమయంలో తనకి సహాయంచెయ్యగల సమర్థుడతడొక్కడే ఆమెకు కనపడ్డాడు. సర్వేశ్వరునికి కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనము అర్పించినది.

ఇంట్లో అందరూ నిద్రలోఉన్నారు. వీధిలో

ఎక్కడా పడిలేదు. వెనకముందు లాలోచించకుండా సుశీల ఫాదిరీబంగాళాను బయలుదేరింది. బంగాళా చుట్టూ పుష్పాలతోటవుంది. రెండువేపులా పూల జాతులు నాటబడినదారినిపోయి ఆమె ప్రధాన ద్వారాన్ని సమీపించింది. అక్కడ బంట్రోతుతో 'ఫాదిరీగారితో కొంచెంతొందరగామాట్లాడాలి చెప్పు' అంది.

ఫాదిరి రోజారియో ఆరడుగులయెత్తుమనిషి. ఆజాను బాహుడు, ముఖము గంభీరము, నిత్యప్రసన్నము. కళ్ళు తేజోమయములు. దయారస భరితములు. సుశీల నమస్కారాన్ని ఆదరపూర్వకంగా అందుకుని రోజారియో ఆమెను మేడమీదికి తీసుకెళ్ళాడు. సుశీలను ముందు కూర్చోమనిచెప్పి ఆయన యెదురుగా కూర్చున్నాడు. రోజారియోకి సుశీలయందు మంచి గౌరవభావం ఉంది.

సుశీల కతడాసమయంలో తండ్రికంటె ఎక్కువగా కనబడ్డాడు. దొరగారూ, అతనిభార్య కూడా ఆమె దీనచారిత్రమును విని జాలిపడ్డారు. రోజారియో ఆమెను ఓదార్చి 'అమ్మాయీ! నీకు పరవాలేదు. విచారించకు. నే నిదివరకే మీమామగారివల్ల నీవు నిర్దోషివని విన్నాను. కాని ఇంట్లో భార్యాకోడళ్ళూకలిసి చేసే దుర్మార్గమును అణచడానికి తనకి శక్తిలేకపోయింది. చెప్పుడుమాటలచేత నీ భర్తమనసు విరిగిపోయింది. ఇంక నువ్వాయింటికి వెళ్ళనంటున్నావు గనుక ఇక్కడే ఉండిపో. మిగిలినసంగతి రేపు ఆలోచించుకుందాం.' అన్నాడు. సుశీల కాపలుకులు అమృతప్రాయములైనవి.

ఆ మరునాడు భావికర్తవ్యాన్నిగురించి సుశీలతో దొరగారు చాలాసేపు మాట్లాడారు. చివరకామె అభిప్రాయాన్ని అనుసరించి దొర విద్యాశాఖాధికారికి రాసి రాజమహేంద్రవరంలోని స్త్రీల ట్రైనింగుస్కూలులో సెకండరీగ్రేడు ట్రైనింగు విద్యార్థినిగా సుశీలను చేర్పించడానికి ఏర్పాటుచేశాడు.

మళ్ళా సుశీలకి భావిజీవితమునందు కొంతఆశ జనించింది. ఇప్పుడు స్వతంత్రజీవనంచేసుకుని ఉన్నతాశయాల ననుసరించి నడుచుకోడానికి తగిన అవకాశమామెకు లభించింది. ఏనాటికైనా తన నిర్దోషిత్వము బయలుపడవచ్చునుకదా అని ఆమె సంతోషించినది. భర్త విడనాడినప్పుడు తన జీవితమేలాగు గడుస్తుందా అని ఆమె హడిలిపోయింది. ఇప్పు డాభయము తీరిపోయింది.

వేసవికాలపు సెలవులవగానే సుశీల రాజమహేంద్రవరం పాఠశాలలో ప్రవేశించింది. ప్రభుత్వంవారి సహాయానికితోడు మేనమామయిచ్చిన ధనంకూడా వెచ్చించుకుంటూ ఆమె విద్యార్థినుల వసతిగృహం (హాస్టల్)లో ఉండి తనచదువు సాగించుకుంది.

చదువువ్యాసక్తిలోపడిపోయి సుశీల తన దుఃఖాలను చాలావరకు మరిచిపోయింది. ఈ రోజుల్లో 'రాజరత్నము' అనే అమ్మాయి ఆమెకి నమ్మిన స్నేహితురాలైనది. ఈ స్నేహితురాలియింటికి తప్ప సుశీల రాజమహేంద్రవరంలో వేరొకరియింటి కెన్నడూ వెళ్ళియెరగదు. బ్రాహ్మణులైనప్పటికీ తన్ను ఆదరములో చూసిన రాజరత్నం జనని యగు మహాలక్ష్మమ్మను చూసి ఆమె తన తల్లినికూడా మరిచిపోయింది. ఆమెను, అమ్మా, అనే పిలుస్తూవుండేది. తన దీనచారిత్రమును విని సంపూర్ణసానుభూతినిచూపిన మహాలక్ష్మమ్మతోనే ఆమె తన కష్టసుఖాలను వెళ్ళబోసుకుంటూవుండేది. అంతకీ తన ఒంటిజీవనం తలుచుకున్నప్పుడు దుఃఖం భరించరాకపోతే సుశీల తిన్నగా ఆమెదగ్గిరకే పోయేది. మహాలక్ష్మమ్మ ఓదార్పుమాటలతో కాని ఆమెవిచారం ఉపశమించేదికాదు.

పాఠశాలలో సుశీల గడపవలసిన రెండేళ్ళూ గడిచిపోయాయి. ఆ పాఠశాలలోనే ఆమె ఉపాధ్యాయినిగాకూడా నియమింపబడినది. రాజమహేంద్రవరంలో మహాలక్ష్మమ్మ ఆదరాభిమానములందే తన జీవితాన్ని గడపాలని నిశ్చయించుకున్న పిమ్మటనే సుశీల తన ఉద్యోగాన్ని అంగీకరించింది. ఆవూళ్ళోనే మహాలక్ష్మమ్మగారికి వేరొకయిల్లు ఉంది. అందులో సుశీల ఉండడానికి మహాలక్ష్మమ్మ యేర్పాటు చేసినది.

౫

నాలుగుసంవత్సరాలు గడిచిపోయాయి. ఈ మధ్య కాలంలో సుశీలకబురు భర్తకిగాని, అతనికబురు సుశీలకిగాని లేదు. అసమానలావణ్యవతి యగు సుశీలను చూసి తోడివారు 'ఇంత చిన్నవయస్సులో యిల్లా పట్టుదలలో కూచుంటే యెల్లాగ? నీ సౌందర్యమంతా అడవికాసిన వెన్నెలయిపోవలసిందేనా? నీ కిష్టమున్నట్లయితే ఎంతలేసి గొప్పసంబంధాలైనా వొస్తాయి. మళ్ళా పెళ్ళిచేసుకుని సుఖపడకూడదూ? అని జాలిగా అనేవారు. ఒక్క నిట్టూర్పుతప్ప వేరేజవాబు ఆమె యిచ్చేదికాదు

ఇప్పుడామె కేసౌఖ్యానికీలోటులేదు. గౌరవనీయమైన సంఘమూ నలుగుర్లోనూ మర్యాదా, విద్యావ్యాసంగమూ, తగినంతధనమూ అన్నీ ఆమెకు అనుకూలంగానే ఉన్నాయి. కాని తన ఒంటిజీవనము జ్ఞాపకానికొచ్చి ఆమెను విచారంలో ముంచిన ఘడియలులేకపోలేదు.

ఒక్కొక్కరాత్రి నిద్రపట్టక గతించిన దుఃఖానుభవాలు తలపునకువచ్చి ఆమె గంటలకొద్దీ ఏడుస్తూ కూర్చునేది. ఇల్లాంటిదని నిర్వచించడానికి వీలులేని దుర్భరమనోవేదనకు పాత్రై తెల్లవార్లూ వేగిపోయేది. ఒక్కరాత్రికే చిక్కి వసివాళ్ళు వాడిపోయిన ఆమె ముఖాన్నిచూసి స్నేహితులు కారణమడిగేవారు. వారికేమని చెప్పడానికీ ఆమెకి తోచేదికాదు

కాని ఈకారణం మహాలక్ష్మమ్మకు తెలియకపోలేదు. 'ఇల్లా ఉన్నకొద్దీ ఈమె జీర్ణించిపోవడం తప్ప లాభంలేదు. పాపం! ఏంచెయ్యగలదు? ఎన్నిసౌఖ్యాలున్నా, భర్త సమీపాన్నిలేనిలోటు ఆమె మెత్తనిహృదయాన్ని తినేస్తూంది. అంత అవమానం రచినప్పటికీ తనభర్త మంచివాడనే వాదిస్తుంది, అమాయకపుపిల్ల. ఇలాంటి పవిత్రహృదయాన్ని సరిగ్గా గ్రహించి ఆమె స్నేహసౌఖ్య మనుభవించలేనివాని జన్మవ్యర్థము. ముమ్మాటికీ వ్యర్థము. సంతోషంగానూ, విలాసంగానూ పైకి అంకరిణుంచరా తిరిగినా సుశీల హృదంతరాళంలోఉన్న విషాదవహ్నికీలలను ఎవరు గ్రహించగలరు?' అని కుమార్తెతో చెబుతూ మహాలక్ష్మమ్మ ఆ అభాగినినిగూర్చి విచారిస్తూ ఉండేది.

ఈ మోస్తరుగా ఇంకొకయేడాది గడిచిపోయింది. మార్చి నెల ఎండలింకా తీవ్రత నందలేదు. శీతోష్ణస్థితి పరిసమానమై మనోహ్లాదకరమై ఉంది. పరీక్షరోజులవడంచేత విద్యార్థులూ ఉపాధ్యాయులూకూడా ఏతత్ప్రయత్నావళిలో మునిగి ఉన్నారు. రాత్రివేళ తేళ్ళు బైటికొచ్చి హడావిడి చేస్తున్నాయి. దినమంతా శ్రమపడి పని చేసి అలసిన కచేరీగుమాస్తాలు కాలాతిక్రమణము లెక్కచెయ్యకుండా గ్రామపరిసర ప్రదేశాల్లో విశ్రాంతి ననుభవిస్తున్నారు.

ఒకనాటిరాత్రి పదకొండుగంటలవుతూంది. రాజమహేంద్రవరంలో ప్రధానరాజవీధులు తప్ప ఇతర ప్రదేశములు అలికిడిలేక నిశ్శబ్దములైపోయాయి. మల్లెపూల సౌరభంతో బజారువీధి నిండిపోయింది. అప్పటికప్పుడే కొంతసేపు చదువుకుని నిద్ర ఆవహిస్తూ ఉండడంచేత విద్యార్థులు పుస్తకాలుమూసేసి సిగరెట్లు ముట్టించారు కొందరూ; టీ తాగుతున్నారు కొందరూ; లోకాభిరామాయణం ముచ్చటిస్తున్నారు కొందరూ;

అల్లాంటప్పుడు మహాలక్ష్మమ్మగారి వీధితలుపు సుశీల తట్టింది. అంతరాత్రివేళ ఆమెరాకకి కారణం తల్లీ కుమార్తే కూడా ఊహించలేకపోయారు. లోపల ప్రవేశించి సుశీల 'అమ్మా! ఈ ఉత్తరం ఒకసారి చూడండి' అని మహాలక్ష్మమ్మతో అంది. ఆమాటల్లో అపూర్వమైన తొందరా, ఆనందమూ ద్యోతకమవుతున్నాయి. మహాలక్ష్మమ్మ ఉత్తరంవిప్పి ఇల్లా చదివింది.

'ప్రియురాలవగు సుశీలా.'

'ఈజాబు ప్రారంభించడానికిముందు నేను నీయెడల చేసిన అపరాధములకు క్షమాపణ కోరవలసి ఉంది. దయాస్వభావురాలవయిన నీవు నన్ను క్షమిస్తావనే ధైర్యంతోనే ఈ లేఖను రాస్తున్నాను.

'నువ్వు నిర్దోషివని నాకు రుజువయి చాలారోజు

లయింది. కాని నీయెడల నా అమానుషప్రవర్తనని తలుచుకున్నప్పుడల్లా నాలో నాకే సిగ్గేసి మళ్ళా ఆమెకు జాబు యెల్లా రాయగలను?' అని మొహం చెల్లక ఇంతకాలం ఊరుకున్నాను. నా దుర్మార్గత క్షమార్హము కాదని నాకు తెలుసును. ఎన్నివిధాల పశ్చాత్తాపపడినా నేను పై నేరాలకు భగవంతుని ముందువిధిగా జవాబు చెప్పుకుని తీరాలి. పశ్చాత్తాపపడినంతమాత్రంలో నా బాధ్యత తొలగిపోజాలదు. కాని సుశీలా! ఈ యెడబాటుమూలాన్ని నీ నిర్మలహృదయం యొక్క నిజమైన విలువను నేను గ్రహించగలిగినందుకుమాత్రం సంతోషిస్తున్నాను

'మనం విడిపోయినతరవాత వేసవి కాలపు సెలవులకి నేను పాదిరిగుడికి వెళ్ళాను. కాని నువ్వు లేని యిల్లు శూన్యమై దుఃఖప్రదమైపోవడంచేత అక్కడ రెండు రోజులేనా ఉండలేకపోయాను. తక్షణం ఏదో వంక పెట్టుకుని మళ్ళా చెన్నపట్నం వెళ్ళిపోయాను.

'నేనూ చెన్నపట్నంవెళ్ళగానే రోజారియో దొరగారిజాబు చేరినది. ఆ మహానుభావుని సదభిప్రాయానికి పాత్రురాలవైన నీ జన్మధన్యము. ఆ దయామూర్తి నీవు కేవలం నిరపరాధివని నాకు బోధపరుస్తూ రాశాడు. దురభిమాన పూరితుడనగు నా కాబోధనలపుడు తలకెక్కలేదు. 'ఒకవేళ సుశీల నిర్దోషియేమో నేనే తొందరపడ్డాను కాబోలు' అనే సందేహము నాకు కలగడానికిమాత్రం అదే మొదలుసుమా.

'మరొకప్పుడు మా చిన్నసోదరుడూ వదినగారూ మాట్లాడుకుంటూన్నప్పుడు నేనువినడం తటస్థించింది. దానితో నా సందేహాలన్నీ తీరిపోయాయి. నిన్ను చూసి సహించలేక నీకూ మా అన్నకీ లేనిపోని సంబంధాలు కలిపించి మా వదినెలు మా అమ్మతో చెప్పారు. ఆమె వాళ్ళమాటలను విశ్వసించి నన్ను నమ్మించేసింది. ఇంకెవరుచెప్పినా నేను వినేవాణ్ణికాను గాని మా అమ్మయే స్వయంగా చెప్పడంచేత నామనస్సు చలించిపోయింది.

'చెప్పుడుమాటలువిని నీలాంటి పవిత్రురాలిని దుఃఖాలపాలు చేశానుకదా అని ఆనాడు నేను పొందినవేదన నేను రాయలేను. నాటినుంచీ నీ యెదుట నిలబడి నన్ను మన్నించమని ప్రార్థించాలనే అభిప్రాయంతో ఉన్నాను. నరులు అజ్ఞానులు. పొరపాటులేకుండా నడుచుకోడానికి మానవమాత్రుడికి సాధ్యంకాదు. కాబట్టి నన్ను క్షమించమని ఈ జాబుమూలంగా నిన్ను కోరుతున్నాను.

'ఈపాటికి పరమదుర్మార్గుడనైన నన్ను నీవు మరచిపోయావనుకుంటాను. కాని నీవు ప్రతిఘడియా ప్రతిక్షణమూ నాదృష్టిపథంలోనే ఉంటున్నావు. గత సంవత్సరంనుండీ నేను ధవళేశ్వరంలోనే అసిస్టెంటు ఇంజనీరుగా ఉన్నాను. నీకు సమీపంలో ఉంటాననే ఆశచేతనే ఇక్కడికి బదిలీచేయించుకున్నాను. ఇంత దగ్గిరగా నేనున్నసంగతి నీకు తెలియదనుకుంటాను.

'ధవళేశ్వరంవచ్చిన పిమ్మట ఎలాగైనా నిన్ను ఒకసారి చూడాలని నేను చాలా ప్రయత్నించాను. ఎన్నోరోజులవరకూ సాధ్యంకాలేదు. ఎల్లాగు నిన్ను చూడగలనా అని పరితపిస్తూఉన్న రోజుల్లో ఒకనాడు అయాచితంగానే నీ దర్శనం లభించింది. ఏనాడో చెప్పనా? తోటి ఉపాధ్యాయినులూ నీవూ విద్యార్థులను తీసుకుని గోదావరి ఆనకట్ట చూడ్డానికి వచ్చిన రోజు జ్ఞాపకంఉందా?

'ఆహా! సుశీలా! ఆనాటి నీ లావణ్యమయమూర్తి ఎన్నడూ నా స్మృతిపథాన్ని బాసిపోదు. చిక్కి సగమైపోయినా నీ శరీరము సుకుమారమై సాత్త్వికతేజోయుతమై నాకు కనబడింది. అదివరకెన్నడూలేని నూతనసౌందర్యము నీలో నాకు గోచరించింది ఆ రోజున. నీతో క్షణం మాట్లాడదామనుకున్నాను గాని ధైర్యం చాలిందికాదు.

'ఇంక ఈ వియోగాన్ని నేను సహించలేను. నీ జవాబుకోసం పదిరోజులవరకూ చూస్తాను. జవాబిచ్చావా సంతోషమే. లేదా నీబసను నేనిదివరకే కనుక్కున్నాను గనుక సరిగా ఏప్రిల్ ఒకటిరోజున సాయంకాలం అయిదుగంటలకి నేనే నీ దగ్గిరకి

స్వయంగా వస్తున్నాను. నన్ను హాతాశుణ్ని చెయ్య వద్దని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఇట్లు,

నీ అనురాగముకోరు గజానన్.'

మహాలక్ష్మమ్మ ఉత్తరాన్ని చదవడంముగించి ఒక్కనిముష మాలోచించి సుశీలవేపుచూసి నవ్వుతూ 'నీ అభిప్రాయమేమిటి?' అన్నాది

'మీ అభిప్రాయమే నాదీనీ. అమ్మా! మీకు ఉన్నవున్నట్లూ పరిస్థితులను వివరించడం నావిధి. నాయెడల కఠినంగా ప్రవర్తించడానికదే మొదలుగాని అంతకుముందెన్నడూ లేదు. అసలు అమాయకత్వమే కాని కల్మషంకల హృదయంకాదు. ఆసంగతి ఈజాబు వల్లనే మీకు తెలుస్తుంది.'

సుశీల ప్రతిమాటలోనూ ఉత్సాహము తొణుకు లాడుతూంది. ప్రాతఃకాలమున కెందామరలు వికసించిన సరస్సులాగు ఆమెముఖం ఆనందభరితమై ఉంది. నేత్రాలు భావభరితములై మెరసిపోతున్నాయి. పూర్వపు దీనత్వము మాయమైపోయింది.

మహాలక్ష్మమ్మ ఇదంతాకనిపెట్టి 'సుశీలా! సర్వేశ్వరుడు దయాపరిపూర్ణుడు. ఈనాటికి నీకోర్కె సిద్ధించినది. చెప్పుడుమాటలవల్ల నీభర్తమనస్సు అల్లా మారిపోయింది కాని స్వతహాగా దుర్మార్గుడుకాడు. పశ్చాత్తాపంతో నిన్నింతదీనంగా వేడుకుంటున్నప్పుడు నిరాకరించడం ధర్మంకాదు. కాబట్టి ఏప్రిల్ ఒకటో తేదీకోసం నిరీక్షిస్తూఉండు.' అని మందహాసంతో అన్నాది. చెక్కిళ్ళయందు నొక్కులేర్పడేటట్లు దరహాసవదనంతో సుశీల సెలవుపుచ్చుకుని వెళ్ళింది.

౬

అత్యాత్రముతో నిరీక్షిస్తూఉన్న ఏప్రిల్ ఒకటవ తేదీ వచ్చింది. ఆరోజు సెలవుదినమవడంచేత సుశీల ఇంటివద్దనే ఉంది. భర్త ఉత్తరంవచ్చినప్పటినించీ ఆమెలోకలిగిన మార్పుచూసి మహాలక్ష్మమ్మ తనలో తనే నవ్వుకుంటూ ఉండేది.

పూర్వంకంటే వెయ్యిరెట్లు శోభతో ప్రకాశించే టట్లుగా సుశీల ఇంటిని చక్కబరిచింది. మధ్యాహ్నం నాలుగుగంటలకే తను శృంగారించుకోడానికి మొదలు పెట్టింది. గులాబీరంగు సిల్కుచీర ధరించింది. చక్కని లేసుపనిచేసిన రవికతొడుక్కుంది. తన చాతుర్యమునంతా వినియోగించి, జడవేసుకుంది. ఆమె ప్రతి అవయవంలోనూ సంపూర్ణమైన జీవకళ తొణుకులాడుతూంది. సహృదయురాలగు మహాలక్ష్మమ్మ ఆమె అపమానసౌందర్యాన్ని ఉత్సాహాన్నిచూసి సంతోషభరితురాలై 'సుశీలా! మీ ఆయన్ని మాకు చూపించనే చూపించవు కాబోలు?' అని పరిహాసపూర్వకంగా అన్నాది.

'ఇదంతా మీదయచేతనేకదూ!' అని వినయపూర్వకంగా ప్రత్యుత్తరమిచ్చి వెళ్ళిపోయింది. సాయంకాలం ఆరుగంటలయింది. ఆమె తన గదిలోకూచుని చదువుకుంటూ నిరీక్షిస్తూంది భర్తకోసం. మనస్సు పుస్తకంమైనిలేదు. అయిదుగంటలకే వస్తానన్న గజానన్ అంతవరకూ రానందుకు ఆమెమనసు ఖంగారు పడుతూంది. ప్రతిఘడియా వీధివంక చూస్తూ ఉండేది. వీధితలుపు బారుగా తెరిచిఉంచింది. నిముష నిముషానికీ ఆమెకి గాభరా యెక్కువైపోతూంది. 'ఇంక రాకపోతేఏదిదారి?' అనుకునేసరికి గుండెలు కొట్టుకునేవి.

ఏడుగంటలు అయింది. సుశీల గడియారంవేపు చూస్తూ నిట్టూర్పువిడిచింది. 'నాబతుకు మొదటినుంచీ ఇలాగేఉంది' అని వీధిలోకిచూసి ఏ అలికిడీ లేకపోవడంచేత హతాశయై గదిలోకివచ్చి కుర్చీలో కూలబడిపోయింది.

మరొక అరగంట గడిచిపోయింది. ఆశాభంగంచేత ఆమెమనస్సు అపరిమితమైన చిరాకుపడుతూంది. ఇంకొకసారి వీధిలోనికి చూసింది. తన నిర్భాగ్యాన్ని నిందించుకుంటూ గదిలోకిపోయి మంచంమీద బోర్లా పడుకుంది. ఆశాభంగానికి తోడు భర్తవస్తానని మాట నిలుపుకోనందుకు ఉడుకుమోతుతన మెక్కువై ఆమె తన నిస్సహాయతకు తనలోతనే ఏడవడం ప్రారంభించింది. భోజనంమాటే మరిచిపోయింది. ఎనిమిది గంటలయినప్పటికీ ఆమె అలాగేపడుకుని ఉండిపో

యింది. ఆ యేడుపులోనే ఆవేశభరమున శ్రాంతురాలైన సుశీలకు కొంచెం నిద్రపట్టినది.

వీధితలుపులల్లాగే తెరిచేఉన్నాయి. గదిలోదీపం స్వచ్ఛకాంతులతో ప్రకాశిస్తూంది. ఇంతలో ఇంటిముందొక మోటారుబండి ఆగింది. అందులోనుండి యువకుడొకడు పాశ్చాత్యవేషంలో దిగి డ్రైవరుతో 'మళ్ళీ పొద్దుట తొమ్మిదిగంటలకి తీసుకురా మరిచిపోకు' అనిచెప్పి కారు వెళ్ళిపోగానే లోపలికి వెళ్ళాడు.

మోటారురావడమేనా సుశీల యెరగదు. ఇంతసేపూ తను ఎవరికోసంచూస్తూందో అతడేవచ్చాడని మాత్రం ఏంతెలుస్తుంది ?

గజానన్ తిన్నగా గదిలోకివెళ్ళాడు. మంచంమీద బోర్లాపడుకునిఉన్న సుశీలను చూశాడు. గులాబీకాంతులీనుతూ ఆమె కంఠప్రదేశము సుపరిచితమై వియోగతప్తుడైన భర్తకి నేత్రపర్వమొనర్చినది. ఆమె మృదుహస్తములు తలదిండుపై చలనంలేకుండా పడిఉన్నాయి. చదువుతూ చదువుతూఉన్న పుస్తకము అల్లా బల్లమీద నేసింది. చెక్కులపైని జాలువారిన అశ్రుబిందువులు దీపపుకాంతిలో ప్రకాశిస్తున్నాయి.

ఇవన్నీచూశాడు గజానన్. ఒక్క దీర్ఘనిశ్వాసమును విడిచాడు. 'పాపం. అనుకున్నవేళకు నేను రానందుకు ఎంత విచారించినదో కమిలిపోయిన ఆ ముఖపద్మమే తెలియచేస్తూంది.' అనుకున్నాడు నెమ్మదిగా.

స్వచ్ఛమై, మధురమై, ప్రియతమమై కనబడుతూఉన్న ఆ మెడను ముద్దుపెట్టుకోవాలని అతనిహృదయం తొందరపడుతూంది. నిద్రావస్థలోఉన్న ఆ సౌందర్యమూర్తి ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు సుదీర్ఘములై గదినంతనూ సౌరభముతో నింపుతున్నాయి. మెల్లిగా భార్యను సమీపించాడు. కాని మళ్ళా వెనక్కితిరిగి చూశాడు ఏమి ఆలోచించుకున్నాడో కాని.

తలుపులన్నీ తెరవబడిఉన్నాయి. ఉరకలువేస్తూఉన్న మనస్సునునిలుపుకుని అతడు వీధివరకూవచ్చి ఇటూ అటూ చూసి తలుపులు బిగించుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు.

* * *

తెల్లవారిపోయింది. ఏప్రిలునెల రెండోతేదీ. ప్రపంచకమంతా సుశీలకు సంతోషమయంగా కనబడినది. భర్త తెలిపిన పశ్చాత్తాపానికీ, అతని అనునయవాక్యాలకూ ఆమెహృదయము శరత్కాలనదీజలంలాగు కలకదేరి నిర్మలమైపోయినది. మామూలుకంటే శీఘ్రంగా లేచి ఆమె కాఫీ తయారుచేసింది. ఏడుగంటలకే ఇద్దరూ కాఫీ పుచ్చుకున్నారు.

కష్టసమయాన్ని భార్యను ఆదరించిన దయాహృదయురాలగు మహాలక్ష్మమ్మ దర్శనంచేసి కృతజ్ఞత చూపించడం తన ధర్మమనుకొన్నాడు గజానన్. అందుచేత కాఫీ అవగానే ఇద్దరూ మహాలక్ష్మమ్మగారింటికి వెళ్ళారు. చిరవియోగానంతర సమాగమమున సంతోషతరంగమాలికల తేలిపోతూఉన్న ఆ దంపతులనుచూసి వారి కుటుంబమంతా ఆనందించింది.

తొమ్మిది అయేసరికి కారువచ్చింది. భార్యాభర్తలిద్దరూ మహాలక్ష్మమ్మకు నమస్కరించి సెలవు తీసుకున్నారు.

బజారుకిపంపి ఒక ఖద్దరుజామారూ, చీరా తెప్పించి, ఇంత పసుపు కుంకమూ పెట్టి హిందూసాంప్రదాయానుసారముగా మహాలక్ష్మమ్మ సుశీలకూ ఆమెభర్తకీ ఇచ్చి బహుమానించినది.

హిందూసంఘానికి చెందినవారిలోకూడా జాతిమతవివక్షతలను పాటించని భూతదయాపరులు మహాలక్ష్మమ్మవంటివా రుంటారుకదా అని తెలుసుకుని తమసంఘంలో అలాంటి ఆచారంలేకపోయినా ఆమె యిచ్చిన బహుమానాలను సుశీలాగజానను లిద్దరూ నమ్రశిరస్కులై గ్రహించి మోటారుబండి ఎక్కారు.

(సంపూర్ణము)

—కాఖూరి వెంకటరామారావు.